

Høring – NOU 2024: 8 Likestillingens neste steg

Innledning – generell kommentar

Akademikerne viser til henvendelse fra Kultur- og likestillingsdepartementet datert 31. mai i år der NOU 2024: 8 *Likestillingens neste steg* ble sendt på høring. Saken er forelagt våre medlemsorganisasjoner og behandlet i Akademikernes styre.

Utvalget legger til grunn at likestilling er et spørsmål om rettferdighet og har som overordnet målsetting for likestillingspolitikken at alle har mulighet, juridisk og faktisk, til samfunnsdeltakelse på like vilkår. Vi støtter denne ambisjonen og mener det var riktig og viktig å nedsette Mannsutvalget. En rekke av forslagene til tiltak er i tråd med Akademikernes politikk. Vi har i vår behandling av utredningen lagt vekt på vurderinger og tiltak som handler om likestilling knyttet til utdanning, arbeid og balanse arbeid-/familie. Vi kommenterer ulike tiltak i kronologisk rekkefølge nedenfor.

Kommentarer til tiltak som handler om menn som omsorgspersoner

Tiltak 1: Endre foreldrepengerordningen og rettigheter i forbindelse med fødsel

Utvalget foreslår en rekke grep for å gi like rettigheter uavhengig av kjønn og for å gi flere fedre mulighet til å ta ut mer foreldrepermisjon. Et grunnleggende forslag er å endre dagens regler slik at menn – og medmødre – får individuelle rettigheter til foreldrepenger. I et likestillingsperspektiv er det avgjørende at fars/medmors rettigheter er uavhengig av om mor går ut i en godkjent aktivitet, eller er avhengig av om mor mottar engangsstønad eller foreldrepenger. Individuelle rettigheter til foreldrepenger er et viktig grep for likestilling både for menn og kvinner i foreldrerollen. Vi deler utvalgets vurdering om at det er et grunnleggende prinsipp for likestilling at menn og kvinner har like muligheter til å utøve omsorg for egne barn. Dette vil også styrke barns tilgang på omsorg fra begge foreldre.

Utvalget foreslår også andre endringer knyttet til fødsel og foreldrepenger:

- Todeling av foreldrepermisjon gjennom å innføre fire nye uker i foreldrepengerordningen samlet
- Rett til to ukers betalt permisjon ved fødsel for far/medmor, betalt av arbeidsgiver.

Dette er positive tiltak, vi vil ikke avvise en videre utredning av disse forslagene. Vår klare prioritering er imidlertid at forslaget om individuelle rettigheter til foreldrepenger er det

viktigste tiltaket – både i et prinsipielt likestillingsperspektiv og rent praktisk for de menn, kvinner og barn dette gjelder.

Tiltak 3: Etablere trepartssamarbeid for bedre arbeid-familie balanse i mannsdominerte bransjer

Utvalget foreslår at regjeringen skal initiere og finansiere trepartssamarbeid i de største mannsdominerte bransjene i arbeidslivet. Hensikten skal være å få kunnskap om og finne frem til bedre ordninger for balanse familie-arbeid i disse bransjene. Akademikerne stiller seg positiv til ideen og forutsetter at partene kan delta i en nærmere utforming av et slikt opplegg, herunder ta stilling til hvilke bransjer man skal involvere.

Kommentarer til tiltak som handler om utdanning

Tiltak 11: Innføre fleksibel skolestart

Akademikerne har stilt seg positiv til at fleksibel skolestart testes ut slik at vi får et større kunnskapsgrunnlag om tiltaket. For Akademikerne er likevel en tydelig satsing på tidlig innsats vel så viktig. Det er viktig at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, får et tilbud om intensiv opplæring og systematisk oppfølging.

Tiltak 15: Endre poengberegningen på vitnemålet fra grunnskolen og videregående opplæring.

Akademikerne er positiv til å se på ordninger for å endre poengberegningen på vitnemålet fra grunnskole og videregående opplæring så disse vektes etter fagets timetall. Slike ordninger må testes og evalueres.

Tiltak 17: Gjennomføre en nasjonal satsing for at flere menn skal velge og gjennomføre helse-, omsorgs, sosial- og pedagogiske fag i høyere utdanning

Akademikerne er positive til forslaget om å gjennomføre satsinger for at flere unge skal velge utradisjonelle utdanningsprogram både på yrkesfag og i høyere utdanning.

Tiltak 18: Endre opptaksregler til høyere utdanning

Regjeringen foreslo i stortingsmelding om opptak til høyere utdanning å gå bort fra kjønnspoeng til fordel for kvoter. Forslaget fikk tilslutning da meldingen ble behandlet. Akademikerne støttet forslaget. Ordningen må være kjønnsymmetrisk, og automatisk tre i kraft eller avsluttes dersom kjønnsbalansen oppnår et forhåndsdefinert mål.

Akademikerne mener det er viktig at tiltaket evalueres jevnlig og avvikles dersom de ikke har virkning.

Tiltak 19: Økt innsats for psykososialt arbeidsmiljø, og mot trakassering og seksuell trakassering i arbeidslivet

Utvalget viser til det arbeidet som pågår mellom partene og myndighetene om psykososialt arbeidsmiljø og understreker at trakassering og seksuell trakassering inngår i arbeidsmiljølovens bestemmelser om psykososialt arbeidsmiljø. Akademikerne støtter at dette er en viktig del av det arbeidet som pågår om psykososialt arbeidsmiljø. Arbeidstilsynet har varslet høring om saken denne høsten. Vi legger til grunn at tema følges opp i dette arbeidet.

Avslutning – kjønnsnøytral formålsbestemmelse

Tiltak 32: Innføre kjønnsnøytral formålsbestemmelse i likestillings- og diskrimineringsloven

Likestillings- og diskrimineringslovens formålsparagraf fastslår at loven særlig har til hensikt å bedre kvinners og minoriteters stilling. Mannsutvalget går inn for at man ikke lenger skal fremheve kvinner i formålsbestemmelsen. De begrunner det med at dagens bestemmelse ikke stemmer med lovens faktiske formål, og at det er historisk begrunnet at loven særlig skal ta sikte på å bedre kvinners stilling. Både Danmark og Sverige har tilsvarende lovgiving i kjønnsnøytral utforming.

Akademikerne støtter utvalgets forslag om en kjønnsnøytral formålsbestemmelse. Vi mener dette er en tidsriktig endring. Den vil gi en riktig signaleffekt om at likestilling gjelder både menn og kvinner. Både Danmark og Sverige har tilsvarende lovgiving i kjønnsnøytral utforming, det er ikke noe som tyder på at dette har svekket kvinners likestilling i de to landene.